

TÜREV PİYASALAR (Vadeli İşlem Piyasaları)

Prof. Dr. Güven SAYILGAN
Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
İşletme Bölümü Muhasebe-Finansman
Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

OPSIYON İŞLEMLERİ

Opsiyon Sözclemeleri Risklidir

“Opsiyon işlemleri risklidir ve herkes için uygun değildir.

Yatırımcılar, opsiyon sözleşmelerini almadan ve satmadan önce; Standart Opsiyonların Özellikleri ve Riskleri dokümanını okumalıdır.”

CBOE

Opsiyonlar-Tanım

- * Opsiyonlar, opsiyon sözleşmesine konu olan
 - * belli miktardaki bir malı,
 - * finansal ürünü,
 - * sermaye piyasası aracını veya
 - * ekonomik göstergesi
 - * belli bir fiyattan (kullanım fiyatı)
 - * belli bir vadeye kadar (veya belirli bir vadede),
 - * alma yada satma hakkını,
 - * belli bir prim karşılığında opsiyonu satın alan kişiye (lehdara) veren ancak zorunlu tutmayan,
 - * buna karşın opsiyonun satıcısını (keşidecisini) lehdar tarafından talep edilmesi halinde satmaya zorunlu tutan sözleşmelerdir.

Opsiyon - Kavramlar

Opsiyonlar, gelecek bir “zamanda”* teslimi gerçekleştirilecek bir varlığın bugünden fiyatı belirlenerek alınması veya satılması hakkı veren işlemlerdir. Bu hak, bir prim karşılığında (opsiyon primi) elde edilir.

*= Tarih veya dönem

Opsiyon - Kavramlar

- * **Alım Opsiyonu (Call contract/Options):** Alıcısına, alma hakkı veren sözleşmelerdir.
- * **Satım Opsiyonu (Put contract/Options):** Alıcısına, satma hakkı veren sözleşmelerdir.
- * **Uygulama Fiyatı (Strike/Exercise Price):** Alım-satımı için anlaşılmış olan fiyattır.
- * **Vade (Expiration):** Opsiyonu kullanma hakkının geçerli olduğu tarih veya dönemdir.

Opsiyon - Kavramlar

Opsiyon Türleri :

- * Avrupa Opsiyonu (European Option)

Hak, vade sonunda kullanılabilir.

- * Amerikan Opsiyonu (American Option)

Hak, vade sonuna kadar herhangi bir tarihte kullanılabilir.

Opsiyonlar

- * Hisse Senedi
- * İndeksler (örneğin S&P500)
- * Tahviller
- * Dövizler
- * Futures Sözleşmeleri
- * Swap İşlemleri (Swaptions)
- * Ticari Mallar...
- * gibi değerler üzerinden düzenlenebilir.

Exotik Opsiyonlar

- * Standart olmayan OTC opsiyonlardır. Bazı “ilginç-exotic” opsiyonlar:
 - * Barrier options
 - * Asian options
 - * Binary options
 - * Chooser options
 - * Compound options
 - * Lookback options

Opsiyonlarda Pozisyonlar

* Alış Pozisyonu (Long Trades= Long Position)

Sözleşmede belirtilen varlığa **sahip olma** amaçlı alışlardır.

* Satış Pozisyonu (Short Trades= Short Position)

Sözleşmede belirtilen varlığı elden çıkarma amaçlı satışlardır.

* **Short Trades**, sözleşmede belirtilen varlığın elde olmadığı zamanlardaki **açığa satıştan (short sale)** **FARKLIDIR.**

Opsiyon - Kavramlar

- * Giydirilmiş Opsiyon (Covered Option)
- * Sözleşmede belirtilen ve sahip olunan varlığın fiyat riskinden korunmak için alınan veya satılan opsiyondur.
- * Ör., Elde bulunan bir varlığın spot fiyatı 10 iken, bir satma opsiyonu satın alınarak 15'e satma.

Yalın Opsiyon (Naked veya Uncovered Option)

- * Sözleşmede belirtilen varlığın fiyat riskinden korunmak için alınan veya satılan opsiyondur. Söz konusu varlık elde değildir. Özellikle yalın satma opsiyonlarında ödememe riski yüksek olabilir.

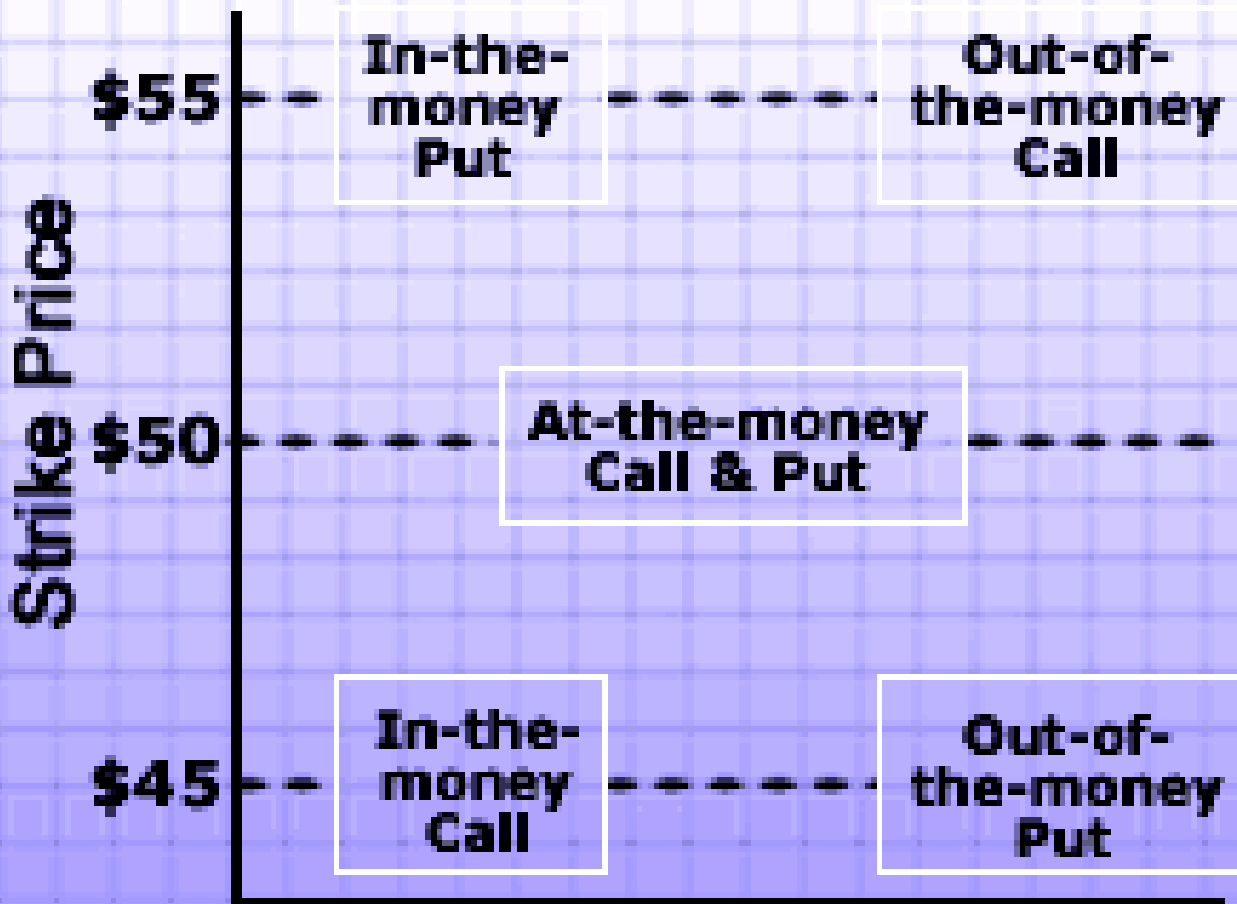
Fark: Copr. to short sale/ short sale is not roundtrip

Opsiyon - Kavramlar

ALIM OPSİYONLARI İÇİN

- * **In-the-money: KÂRDA**
- * \Rightarrow Spot price $>$ strike price
- * **Out-of-the-money: ZARARDA**
- * \Rightarrow Spot price $<$ strike price
- * **At-the-money: BAŞABAŞTA**
- * \Rightarrow spot price $>$ strike price
- * Bu konu izleyen sunularda tekrar ele alınacaktır.

\$50 Stock

Opsiyon sözleşmesi

- * Opsiyon sözleşmeleri, yatırımcılara sınırlı bir risk alarak sınırsız kâr elde etme olanağı sunmaktadır.

Opsiyon sözleşmesi

Opsiyon sözleşmesi

- * Opsiyonun tarafları ve opsiyonla ilgili işlemler özel bazı terimlerle anlatılır:
- * Alıcı=Lehdar=Uzun Pozisyon=Long Position
- * Satıcı=Keşideci=Kısa Pozisyon=Short Position
- * Ters işlem= Pozisyon Kapatma= Offsetting= Reverse Trade
 - * Pozisyon Kapatma; kısa pozisyon sahibinin uzun, uzun pozisyon sahibinin kısa pozisyon alarak; alış pozisyonundaki sözleşme sayısı ile satış pozisyonundaki sözleşme sayılarını birbirlerine eşitlemeleri yoluyla pozisyonlarını kapatmalarıdır.

Opsiyon sözleşmesi

- * Opsiyon satan (option writer), opsiyonu alandan (option buyer) tahsil ettiği prim (option premium) karşılığında, opsiyonun vadesinde (exercise date) (veya vadesi dolana kadar olan her hangi bir tarihte), opsiyona dayanak oluşturan “varlığı” (underlying asset), opsiyonu alanın istemesi durumunda belirli bir fiyattan (kullanım fiyatı=exercise price=strike price) alma yada satma yükümlülüğüne girer.